

Fiche 2: Mededeling: strategie voor een competitieve Europese defensie industrie

1. Algemene gegevens

Voorstel: A Strategy for a Stronger and More Competitive European Defence Industry (NL versie nog niet beschikbaar)

Datum document: 5 december 2007

Nummer document: COM(2007)764

Pre-lex: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nl&DosId=196505 *Impact Assessment Commissie:* http://ec.europa.eu/governance/impact/cia_2007_en.htm

Nr. impact assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board: J. SEC (2007) 1596 en 1597 voor de impact assessment en SEC (2007) 1606 voor het advies van Impact Assessment Board

Behandelingstraject Raad: Presentatie van de Commissie in de Raad voor Concurrentievermogen op 25 en 26 februari 2008

Eerstverantwoordelijk ministerie: Economische Zaken in nauwe samenwerking met Defensie

2. Essentie voorstel

De Europese defensie industrie met een jaarlijkse omzet van € 55 miljard en meer dan 300.000 werknemers neemt 30% van de wereldproductie voor zijn rekening. Na de 'koude oorlog' is deze met 50% gereduceerd als gevolg van drastische vermindering van de defensiebegrotingen en transformatie van de strijdkrachten. Versterking van de concurrentiekracht op de lange termijn is cruciaal voor de Europese defensie industrie en voor de Europese realisatie van de ambities van het Europese Veiligheids- en Defensie Beleid (EVDB). Verdere noodzakelijke aanpassing van de Europese defensie industrie dient te zijn gericht op meer specialisatie, integratie in de leveringsketen en een vitale en krachtige Europese defensie industriële en technologische basis (DTIB)¹. Tot dusverre heeft als gevolg van de nationale preferentie van de eigen industrie (beroep op art. 296 EG Verdrag ²) en derhalve van de ontbrekende interne markt voor defensieproducten, deze aanpassing zich hoofdzakelijk op nationaal vlak voltrokken waardoor consolidatie, specialisatie, modernisering en herstructurering zijn vertraagd. Deze benadering is niet langer houdbaar wanneer Europa een substantiële en levensvatbare DTIB wil handhaven. Bij ongewijzigd beleid is de Europese defensie industrie veroordeeld tot een 'niche player' die slechts als toeleverancier kan optreden voor niet-Europese grote defensieconcerns en daarmee de industriële capaciteiten in gevaar brengt die de basis vormen voor het op onafhankelijke wijze ontwikkelen van de vermogens die noodzakelijk zijn in het kader van het EVDB. Daarom is er een dynamische en eendrachtige strategie nodig om de concurrentiekracht van de Europese defensie industrie te vergroten, de sterke punten verder ontwikkelt en om met meer innovatief vermogen in te kunnen spelen op toekomstige uitdagingen met behoud van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wet- en regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

De Commissie stelt in dit kader (in samenwerking met het Europese Defensie Agentschap, EDA) een aantal beleidsmaatregelen voor:

- a) ter verbetering van het functioneren van de interne markt voor defensieproducten
-wettelijke maatregelen:

¹ Artikel 296 EG-Verdrag bepaalt dat elke lidstaat maatregelen kan treffen die hij noodzakelijk acht voor de bescherming van zijn wezenlijke veiligheidsbelangen en die betrekking hebben op de productie van of de handel in militair materieel.

- voorstel voor een richtlijn inzake intra-EU transfers van defensieproducten dat is gericht op facilitering van het intra-EU handelsverkeer en vermindering van administratieve lasten;
- voorstel voor een specifieke richtlijn inzake defensieverwerving gericht op meer transparantie en concurrentie op de defensiemarkt dat het uitzonderlijke beroep op artikel 296 Verdrag zal moeten beperken;

- niet-wettelijke maatregelen:

- promotie van het gebruik van gemeenschappelijke standaarden bij verwerving ter facilitering van de opening van de defensiemarkt;
- onderzoek naar mogelijkheden voor een EU-stelsel voor vertrouwelijkheid van informatie om uitwisseling van gevoelige informatie mogelijk te maken tussen lidstaten en Europese ondernemingen;
- onderzoek naar het zeker stellen van de zeggenschap over de strategische defensie industriële kwaliteiten en capaciteiten binnen een meer Europese leveringsketen in de toekomst: beschouwing van beschikbare opties op Europees niveau om de essentiële defensie- en veiligheidsbelangen te verstevigen;
- met gebruik van bestaande middelen zorgen voor eerlijke mededinging voor defensiegoederen en voor het vermijden van concurrentievervalsingen op niet-militaire markten;

b) ter verbetering van de algehele coördinatie:

- bundeling van de vraag naar defensiegoederen en diensten als resultante van een voortdurende uitwisseling van nationaal vastgestelde gezichtspunten over planning, investeringen en het tempo van verwerving;
- bundeling van R&D investeringen moet zorgen voor gezamenlijke focus en synergie tussen R&D programma's (bijv. KP7 en EDA-programma's) en minder duplicatie;
- versterking van de positie van middelgrote en kleine bedrijven; naast de voorgestelde wettelijke maatregelen die de positie van het MKB versterken, zijn er diverse speciale voorzieningen getroffen om de deelname van MKB binnen KP7 te bevorderen. Ook de binnen het EDA ontwikkelde 'Code of Best Practice in the Supply Chain' en het 'Electronic Bulletin Board' (zie www.eda.europa.eu) versterken de positie van het MKB. Commissie zal implementatie hiervan alsmede van de specifieke richtlijn defensieverwerving (na aanname) nauwlettend volgen;

c) flankerende maatregelen:

- opening van buitenlandse markten: een sterke, innovatieve en concurrentiekrachtige Europese defensie industrie zal kunnen profiteren van concrete exportmogelijkheden, ook op een vrijwel gesloten VS-markt omdat Europese bedrijven aantrekkelijker worden als samenwerkingspartner;
- EU-Structuurfondsen en Sociaal Fonds kunnen in voorkomende gevallen worden ingezet t.b.v. herstructurering in bepaalde regio's e.d.;
- verkenning van mogelijkheden met alle betrokkenen voor pro-actieve Europese reflectie op uitdagingen en sleutelkwesties op het vlak van veiligheid, defensie en industrie.

De Commissie probeert met al deze maatregelen de concurrentiekracht op de lange termijn voor de Europese defensie industrie en voor de Europese realisatie van de ambities van het Europese Veiligheids- en Defensie Beleid (EVDB) vorm te geven. Dit kan het beste op EU niveau aan de orde gesteld worden. Nederland beoordeelt de subsidiariteit van de voorgestelde acties en regelgeving dan ook als positief. Over de proportionaliteit is Nederland tevens in beginsel positief over het grootste deel van de door de Commissie voorgestelde maatregelen. Voor het richtlijnvoorstel inzake intra-EU transfers van defensieproducten is de proportionaliteit voornog negatief beoordeeld vanwege de onzekerheid over de inhoud en reikwijdte. Het BNC-fiche over de richtlijn bevat een uitgebreider standpunt over de proportionaliteit.

De financiële consequenties van de voorgestelde maatregelen zijn in dit stadium nog niet bekend.

4. Nederlandse positie

Algemeen: de analyse, conclusie en voorgestelde beleidsmaatregelen worden positief beoordeeld omdat er inderdaad een behoefte bestaat aan een alomvattende strategie om de Europese defensie industrie niet alleen te

consolideren maar ook op een hoger internationaal niveau te brengen teneinde gelijke tred te kunnen houden met de VS en opkomende andere derde landen. Deze visie is in lijn met de uitgangspunten van de Defensie Industrie Strategie (DIS) die in september 2007 aan de Tweede Kamer is aangeboden³. De DIS is gericht op Nederlandse bedrijven die op basis van concurrentiekracht deel uitmaken van internationale productienetwerken.

De Commissie maakt met name bij de maatregelen gericht op de algehele coördinatie ook dankbaar gebruik van de vorderingen die inmiddels binnen het EDA zijn geboekt en waarmee overigens vruchtbaar wordt samengewerkt.

Omdat in dit stadium de financiële consequenties van de maatregelen nog niet bekend zijn zal een Nederlands standpunt hierover in een later stadium worden geformuleerd.

Specifiek: t.a.v. de voorgestelde wettelijke maatregelen om het functioneren van de interne markt voor defensieproducten te verbeteren zullen separate BNC-fiches worden opgesteld. Echter vanuit de invalshoek van:

- het te realiseren gelijke speelveld voor ondernemingen op de Europese defensiemarkt en vergroting van markttoegang voor het MKB;
- de vermindering van administratieve lasten t.b.v. het bedrijfsleven,

worden deze voorstellen in beginsel positief tegemoet getreden. Wel dienen de voorstellen op bepaalde onderdelen te worden verbeterd. Daarnaast wordt de proportionaliteit van het voorstel over de overdracht van militaire goederen binnen de Gemeenschap als negatief beoordeeld. Ook dient aandacht te worden besteed aan hoe de voorstellen zich verhouden tot artikel 296 EG.

Wat de niet-wettelijke maatregelen betreft, verdient het onderdeel: het vermijden van concurrentievervalsingen op de niet-militaire markten en de zorg voor eerlijke mededinging voor defensiegoederen nadere vermelding. Vergeleken met de eerdere interpretatieve mededeling van 7 december 2006⁴, nuanceert de Commissie haar opvatting dat vanuit een economische invalshoek *compensatie* (offsets) het functioneren van markten *kan* verstoren en de integratie van Europa's defensiemarkten *kan* belemmeren. Dit laat onverlet dat het uiteindelijke doel is om marktvoorwaarden en een Europese DTIB structuur te creëren waarin deze praktijk niet langer nodig zal zijn, en de concurrentiepositie van Europese ondernemingen vergeleken met die van aanbieders uit derde landen niet wordt verzwakt.

In het kader van de verdere opening van de markt is het des te meer van belang dat een gelijk speelveld is verzekerd. Daarom moet steun aan defensie industrieën volledig transparant zijn om aan te tonen dat er geen oneerlijk voordeel (zoals verborgen subsidies) verkregen wordt, zodat het noodzakelijke wederzijds vertrouwen kan ontstaan.

¹ Zie voor een uitgebreide analyse van de plaats van de Nederlandse defensiegerelateerde industrie en technologie binnen de internationale en Europese context tevens de "*Defensie Industrie Strategie*" (Kamerstuk 31 125, nr. 1).

² Kamerstuk 22112, nr. 494